

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра етики, естетики та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

«__» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теоретична культурологія
для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **034 Культурологія**
освітній рівень **Бакалавр**
освітня програма **Етнокультурологія та іноземна мова**
спеціалізація _____
(за наявності) (назва спеціалізації)

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2017/2018</u>
Семестр	I
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладачі: Гриценко Валентина Степанівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: *Гриценко Валентина Степанівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології*

Затверджено

«_____» _____ 20__ р.

Зав. кафедри етики, естетики та культурології

_____ (Панченко В.І.)

Протокол № ___ від “___” 20__ року

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «__» _____ 20__ року

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 20__ року

Схвалено науково-методичною комісією Інституту філології

Протокол від «__» _____ 20__ року

Голова науково-методичної комісії _____ (Ситдикова І.В.)

«_____» _____ 20__ року

ВСТУП

Мета дисципліни - формування цілісного уявлення про культуру як результат і простір людської самореалізації, розуміння процесів розвитку культури, закономірностей її історичних трансформацій, неперервності духовного поступу людства, прищеплення навичок самостійного аналізу культурних явищ, вміння працювати з відповідними теоретичними джерелами й поняттєво-категоріальним апаратом.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення даного курсу студенти мають **мати загальноосвітні уявлення** про визначальні чинники появи культури, її духовну природу, **знати** основні етапи її історичного розвитку, особливості сучасної соціокультурної динаміки.
2. **Вміти** збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію щодо явищ культури та соціокультурних процесів, працювати з культурознавчими джерелами, виокремлювати та коректно використовувати культурологічні категорії та поняття.
3. **Володіти елементарними навичками** накопичення знань та предметно-фахової інформації, використання іншомовних культурологічних джерел, критичного аналізу соціокультурних реалій.

Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Теоретична культурологія»* належить до переліку нормативних дисциплін ВНЗ та викладається у I семестрі бакалавріату. Навчальна дисципліна знайомить студентів з культурологією як інструментом осмислення культури як результату людського саморозвитку. Визначаються предмет, завдання, теоретико-методологічні основи культурологічних досліджень. З'ясовуються антропні засади культури, чинники її перманентного розвитку, змін та новацій. Окрема увага приділяється питанням типології культур, проблемам культурознавчої регіоналістики та компаративістики, дається розуміння єдиності культур, неприйнятності їх ієрархізації, непересічності кожної як загальнолюдського надбання. Послідовно розглядаються етапи культурно-історичного розвитку, характеризується явище сучасного мультикультуралізму. Системно формується поняттєво-категоріальна обізнаність, вміння самостійного культурологічного аналізу.

Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про культуру, основну проблематику культурологічних досліджень, методи і підходи до аналізу культурних процесів і явищ, існуючі культурознавчі типології. В результаті опанування дисципліни студенти мають набути навичок культурологічного аналізу, використовуючи отримані теоретичні знання як експертні, прагнучи до об'єктивності і неупередженості.

Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Знати:			
1.1	фундаментальні засади культурологічної теорії	лекція, самостійна робота, конспект першоджерел	тестове опитування, усна відповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	10
1.2	основні концепти розуміння культури та процесів її розвитку	лекція, семінар, самостійна робота	тестове опитування, усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.3	проблематику новітніх досліджень культури, їх евристичну продуктивність	лекція, семінар	письмова контрольна робота	5
1.4	типології культур та принципи компаративістського аналізу	лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.5	етапи історичного розвитку світової культури в їх духовній суттєвості	лекція, семінар, самостійна робота	конспект першоджерел, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	10
1.6	загальні характеристики сучасного етапу розвитку культури	лекція, семінар	усна відповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	5
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури з теорії культури	семінар, самостійна робота	усна відповідь, презентація самостійної роботи, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	5
2.2	використовувати отримані знання як складову фахової компетентності	семінар, самостійна робота	усна відповідь, самостійна робота, письмова контрольна робота	5
2.3	пояснювати природу культури, чинники її появи і розвитку, нові тенденції культурного поступу	семінар, самостійна робота	усна відповідь, тестове опитування, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	5
2.4	здійснювати культурологічну експертизу культурних реалій	семінар, самостійна робота, ведення полеміки	усна відповідь, презентація самостійної роботи, тестове опитування, письмова контрольна робота	5
2.5	проводити порівняльний аналіз культур, культурних	семінар, самостійна робота,	усна відповідь, тестове завдання,	5

	епох, парадигм, особливостей культурного розвитку		письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	
2.6	використовувати основні терміни, категорії та класифікації культурології в аналізі культурних явищ та культурних процесів.	семінар, самостійна робота	усна відповідь, тестове завдання, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	3
	Комунікація:			
3.1	вільно здійснювати комунікацію мовою навчання	семінар, самостійна робота	усна відповідь, доповідь, презентація, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	3
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітніх культурологічних джерел	самостійна робота	усна відповідь, презентація самостійної роботи	3
3.3	презентувати результати власних досліджень та самостійної роботи у вигляді повідомлень, доповідей, презентацій, есе, конспектів	семінар, самостійна робота	усна відповідь, презентація самостійної роботи, конспектування першоджерел	3
3.4	вести полеміку у дискусіях із фахових питань	семінар	повідомлення, презентація самостійної роботи	3
3.5	у професійній комунікації вільно володіти поняттєво-категоріальним апаратом культурології	семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно здійснювати пошук культурознавчих джерел, критично їх опрацьовувати, володіючи навичками обробки, аналізу та узагальнення наукової інформації	семінар, самостійна робота	усна відповідь, презентація самостійної роботи	3
4.2	нести відповідальність за власну інтерпретацію та публічне подання самостійно опрацьованої наукової інформації з питань теорії культури	семінар, самостійна робота	усна доповідь, екзаменаційна робота	2
4.3	самостійно обирати методи і моделі аналізу для власних навчальних дослідженнях	самостійна робота	усна доповідь, дискусія	4
4.4	прагнути до об'єктивності власного аналізу, співвідносячи самостійно отримані висновки з достовірними науковими даними	семінар, самостійна робота	усна відповідь, дискусія, конспект першоджерел	4

4.5	демонструвати можливості для подальшого навчання з високим рівнем автономності	семінар, самостійна робота	усна відповідь, дискусія, презентація самостійної роботи	4
-----	--	----------------------------	--	---

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

(необов'язково для вибіркових дисциплін)

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни				
	1	2	1	1	2

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів з використанням інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна екзаменом.

Перша частина курсу присвячена методології вивчення культури (предмет, завдання, основні методи і напрямки досліджень, сучасні аналітичні моделі).

Друга частина курсу присвячена аналізу культури як світу Людини, результату її самореалізації, яка має свої внутрішньо-духовні стимули й історичні локуси.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1-1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація (3.1-3.5); (автономність та відповідальність (4.1-4.5), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.

4 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

3 бали – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, має у відповіді суттєві неточності.

2 бали – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

2 бали – доповнення змістовне;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

3. Конспект першоджерел:

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями;

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень.

4. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

10-9 балів – студент уповному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає,глибоко та всебічно розкриває зміст оставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє у письмовій роботі самостійність, достовірність, незаангажованість;

8-7 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст запропонованого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє у письмовій роботі самостійність та достовірність; допускаються несуттєві неточності;

6-5 балів – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу; робота містить суттєві неточності;

4-0 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань; має суттєві помилки в роботі, демонструє несамостійність у виконанні завдань.

5. Кожне питання у підсумковій письмовій роботі (передбачається 2 питання):

20-16 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість;

15-11 балів – студент достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації у поясненнях; в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність ; допускаються несуттєві неточності;

10-6 балів – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні запропонованих завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу; робота містить суттєві неточності;

5-0 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом,фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань; має суттєві помилки в роботі, демонструє несамостійність у виконанні завдань.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу та виконання самостійних робіт.

Оцінювання за формами контролю

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min -36 балів	Max-60 балів
Усна відповідь*	впродовж семестру	«3» x 7 = 21	«5» x 6 = 30
Конспекти першоджерел**	жовтень,листопад	«3» x 1 = 3	«5» x 2 = 10
Самостійна індивідуальна робота***	написання реферату в межах тем навчального курсу: листопад-грудень	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота		«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10

*У разі відсутності студента на семінарському занятті розглянуті на семінарі питання та тестові завдання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів на аудиторну роботу складає 30 % від семестрової кількості балів.

** Максимальна кількість балів за конспекти першоджерел в даній навчальній дисципліні не може бути більше, ніж 10% від семестрової кількості балів, тобто не більше, ніж 8 балів.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

Студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше 36 балів. Для допуску до екзамену студент має здати всі самостійні роботи та конспекти першоджерел.

Екзаменаційна оцінка не може бути меншою **24 балів** для отримання загальної позитивної оцінки за курс.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно з можливістю повторного складання / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Теоретико-методологічні засади культурології</i>				
1	Тема 1. Культура як об'єкт теоретичного аналізу	2	2	
2	Тема 2. Культура як результат саморозвитку Людини	2	2	2
3	Тема 3. Культура перед викликами глобалізації.	4	2	8
<i>Частина 2. Культура у вимірах і моделях її вивчення</i>				
4	Тема 4. Історико-регіональна типологія культур	4	2	6
5	Тема 5. Європейські моделі культурно-історичного розвитку	4	4	10
6	Тема 6. Феномен традиційних культур	4	2	10
7	Індивідуальна самостійна робота: презентація результатів		4	14
8	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	2		
	Всього:	22	18	50

Загальний обсяг: год. , у тому числі:

лекцій – 22 год.;

семінарських занять – 18 год.;

самостійної роботи – 50 год.

Рекомендована література:**Основна (базова):**

1. Історія світової культури / Під ред. Л.Левчук. – Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999.
2. Історія світової культури. Культурні регіони. Під ред. Л.Левчук. - Навч. посібник. 2-ге вид. – К.: Либідь, 2000.
3. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів – Харків, 2013.
4. Культурологія. XX век. Словарь. – СПб.: Университетская книга, 1997.
5. Культурологія. XX век: Энциклопедия. - СПб.: Университетская книга, 1998. - Т1. - 447 с.

Додаткова:

1. Античность как тип культуры. – М., 1988.
2. Античность. Средние века. Новое время. Проблемы искусства. М., 1977.
3. Боннар А. Греческая цивилизация: В 3-х. – М., 1992.
4. Боннар А. Культура Древнего Рима. – М., 1985.
5. Брюнель-Лобришон Ж., Дюамель-Амадо К. Повседневная жизнь во времена трубадуров XII-XIII веков. – М.: Молодая гвардия, 2003. - 440 с.
6. Вазари Д. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. – М., 1956–1971. Т. 1–5.
7. Гуревич П.С. Культурология. Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения.- СПб.: Питер, 2014. – 384 с.
8. Древние цивилизации / С.С.Аверинцев, В.П.Алексеев; под общ.ред. Г.М.Бонгард- Левина. – М.: Мысль, 1989. – 479 с.
9. Заяц Д., Лобжанидзе А. Этнокультурные регионы мира. Учебн. Пособие. – М.: Прометей, 2013.
10. Иванов К. А Трубадуры, труверы и миннезингеры. 2-е издание. – М.: Алетея, 2001.
11. Культура эпохи Возрождения и Реформации / под ред. В.Рубенберга. — Л.: Наука, 1981. – 268 с.
12. Культурные регионы. – ЮНЕСКО, Magister press.
13. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Рима. – М., 1990.
14. Кууси П. Этот человеческий мир. – М.: Прогресс, 1988. – 368 с.
15. Ламберт Д. Доисторический человек: Кембриджский путеводитель. – Л.: Недра, 1991– 256 с.
16. Левек П. Эллинистический мир. – М., 1989.
17. Леви-Строс К. Первобытное мышление. - М.: Республика, 1994. – 384 с.
18. Макаров В. Світло українського барокко. – К., 1995.
19. Матье М.Э. Искусство Древнего Египта. - М.: Искусство, 1970. – 606 с.
20. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2-х т. – 2-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1991.
21. На рiках вавилонських: 3 найдавшiшої лiтератури Шумеру, Вавилону, Палестини. – К., 1991.
22. Овчинникова А.Г. Легенды и мифы Древнего Востока.- СПб.:Издат. дом «Литера», 2002.
23. Панофский Э. Ренессанс и "ренессансы" в искусстве Запада. — СПб.: Азбука-классика, 2006. — С. 279.
24. Попович М. Нариси з історії культури України. – К., 1998.
25. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. – М.: Прогресс, 1989. – 320 с.
26. Сочинения итальянских гуманистов эпохи Возрождения (XV век). - М.: Изд-во Московского университета, 1985. – 384 с.
27. Тахо-Годи А.А. Греческая мифология. М., 1988.
28. Флиер А.Я. Культурогенез. – М., 1995.
29. Хейзинга Й. Homo Ludens. Опыт определения игрового элемента культуры // Homo Ludens. В тени завтрашнего дня. – М.: Прогресс-Традиция, 1992.
30. Целлар К. Архитектура страны фараонов: Жилище живых, усопших и богов: пер. с венг. А.Д. Рагимбеков. – М.: Стройиздат, 1990 . – 159 с.

Додаток

до робочої програми навчальної дисципліни «Теоретична культурологія»

Завдання на семінарські заняття

Тема 1. Культура як об'єкт теоретичного аналізу

1. Культурологія як наука про специфіку та закономірності культурно-історичного процесу. Структура культурологічного знання.
2. Еволюція поглядів на культуру. Різноманіття методологій та концепцій розуміння культури.
3. Теорії походження культури.
4. Культурологія XIX ст.: від ідей еволюціонізму до ідей локальних культур (Л.Морган., Е.Тайлор, М.Данилевський).
5. Культурологія XX ст.: циклічні концепції культури (О.Шпенглер, А.Дж.Тойнбі, П.Сорокін); психоаналітичні концепції культури (З.Фрейд, К.Юнг); структуралістська модель культури (К.Леві-Строс, М.Фуко, Р.Барт); ігрова модель культури (Й.Хейзінга).

Контрольні запитання і завдання:

1. Назвати базові концепти культурологічного знання.
2. Пояснити концепт пост-культури.
3. Ноосфера і ноосферата у постмодерних дослідженнях культури.
4. Розкрити роль київської філософської школи у розвитку вітчизняної культурології.

Рекомендована література:

1. Історія світової культури: Навч. посіб. / Кер. авт. кол. Л.Т.Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбов. л-ри, 2010
2. Гуревич П.С. Культурологія: учебник. – 5-е изд., перерабю и доп.- М.: КНОРУС, 2011. - 448 с.
3. Драч Г.В. и др. Культурология. Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения. – СПб: Питер, 2014. – 384 с.
4. Культурология / Под ред. А.А.Радугина. – М., 1996.
5. Культурология. XX век: Антология. – М., 1995.
6. Культурология XX век. Энциклопедия. – СПб, 1998. – Т.1,2.
7. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера – М.,1990.

Тема 2. Культура як результат саморозвитку людини

1. Природа і сутність культури.
2. Сутнісні засади культурогенезу.
3. Культура і цивілізація.
4. Культура як результат людського світовлаштування.
5. Культура як простір комунікації.

Контрольні запитання і завдання:

1. Розкрити суть культурогенезу.
2. Пояснити зв'язок між культурою і духовністю.
3. Що означає вислів «культура спілкує людей»?
4. Пояснити різницю між культурою і цивілізацією.

Рекомендована література:

1. Історія світової культури: Навч. посіб. / Кер. авт.кол. Л.Т.Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбов. л-ри, 2010.
2. Культурологія. ХХ век: Антологія. – М., 1995.
3. Культурологія ХХ век. Енциклопедія. – СПб, 1998. – Т.1,2.
4. Кууси П. Этот человеческий мир. – М.: Прогресс, 1988. - 368 с.
5. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. – М., 1990.
6. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. – М.: Прогресс, 1989. – 320 с.
7. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М.: Наука, 1987. – 240 с.
8. Тойнби А.Дж. Постыжение истории. – М.: Прогресс, 1991. – 736 с.
9. Флиер А.Я. Культурогенез – М.,1995.
10. Хейзинга Й. Homo Ludens. Опыт определения игрового элемента культуры // Homo Ludens. В тени завтрашнего дня. – М.: Прогресс-Традиция, 1992.

Тема 3. Історико-регіональна типологія культур

1. Морфологічна модель культури.
2. Історична типологія культури.
3. Етнографічна типологія культур.
4. Регіонаознавча типологія культур.
5. Традиційні, індустріальні та постіндустріальні культури.
6. «Національна культура», «народна культура», «масова культура» як поняття-концепти.
7. Мультикультуралізм – ознака сьогодення.

Контрольні запитання і завдання:

1. Пояснити, що вважається типом культури?
2. Що передбачає історична типологія культури?
3. Чи одне і те ж етно- і регіонотипологія?
4. Розкрити поняття субкультури.
5. Що таке єдиносутнісність культур?

Рекомендована література:

1. Історія світової культури. / Кер. авт. кол. Л.Т.Левчук. – К.: Центр учбов. л-ри, 2010.
2. Заяц Д., Лобжанидзе А. Этнокультурные регионы мира. Учебн. пособие. - М.:Прометей, 2013.
3. Лотман Ю.М. Статьи по семиотике и топологии культуры //Ю.М.Лотман. Избр. статьи: В 3 т. - Т.1. – Таллинн: «Александра», 1992. – 479 с.
4. Культурные регионы. – ЮНЕСКО, Magister press.

Тема 4. Європейські моделі культурно-історичного розвитку

1. Духовний смисл культуротворчих моделей
2. Античність як засадова складова європейського культурогенезу.
3. Культура християнського середньовіччя.
4. Західноєвропейська культура: становлення та класичні засади.
5. Гуманістичні засади доби Відродження.
6. Доба Просвітництва як культура нового часу.
7. Художні тенденції європейського Просвітництва: західна і східна моделі.
8. Від культури модерну до постмодерну.

Контрольні запитання та завдання:

1. Розкрити значення поняття «арете».
2. Порівняти менталітет греків і римлян.
3. Розкрити зв'язок візантійського художнього канону із символізмом.
4. Схарактеризувати світоглядні моделі середньовіччя і доби Відродження.
5. Культуротворчий потенціал християнства: Візантія і Київська Русь.
6. Назвати культурні наслідки Великої французької революції.
7. Розказати про французьку енциклопедію Дідро і Д'Аламбера.
8. Схарактеризувати напрямки розвитку наукової думки у добу Просвітництва.

9. Культури східноєвропейського регіону: специфіка та форми розвитку.

Рекомендована література:

1. Історія світової культури Культурні регіони: Навч. посібн. / Кер. авт. кол. Л.Т.Левчук. – К.: Либідь, 2000.
2. Античность как тип культуры. – М., 1988.
3. Баткин Л.М. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. – М., 1983.
4. Боннар А. Греческая цивилизация: В 3-х т. – М., 1992.
5. Боннар А. Культура Древнего Рима. – М., 1985.
6. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. – М., 1984.
7. Добиаш-Рождественская О.А. Культура западноевропейского средневековья. М., 1987.
8. Иванов К.А. Трубадуры, труверы и миннезингеры. – 2-е изд. - М.: Алетейя, 2001.
9. Історія європейської ментальності / Під ред. Динцельбахера. – Львів, 2004.
10. Культура эпохи Возрождения и Реформации /под ред.В.Рубенберга.-Л.:Наука, 1981-268 с.
11. Любимов Л. Искусство Западной Европы. – М., 1976.
12. Макаров В. Світло українського бароко. – К., 1995.
13. Попович М. Нариси з історії культури України. – К., 1998.
14. Порьяз А. Мировая культура: Возрождение. Эпоха великих географических открытий. – М., 2001.
15. Ревуненкова Н.О. Ренессансное свободомыслие и идеология Реформации. – М., 1988.
16. Рикуперати Джузеппе. Человек Просвещения // Мир просвещения.Исторический словарь.- М.: Памятники исторической мысли, 2003. – С.15-29.
17. Удальцова З.В. Византийская культура. – М., 1989.

**Тема 4. Традиційні культури як константа полікультурного світу.
Культури конфуціанського культурного ареалу (2 год.)**

1. Єдиносутнісність культур як основа компаративістських штудій.
2. «Схід-Захід» як складова культурознавчої аналітики.
3. Конфуціанський культурний ареал: духовні чинники і соціальні стратегіми.
4. Китай, Японія: символічний простір художньої культури.
5. Корея: стиль життя як фактор збереження культурної специфіки.
6. Еволюція поглядів на проблему «Схід-Захід».

Контрольні запитання та завдання:

1. Пояснити сутність явища «традиційна культура».
2. Назвати головні принципи конфуціанської культуротворчої моделі.
3. Розкрити філософію чайної церемонії.
4. Схарактеризувати конфуціанські принципи суспільного облаштування.
5. Назвати основні символи традиційного китайського мистецтва.
6. Розкрити значення «вабі-сабі» як принципу японського традиційного мистецтва.
7. Яку роль відіграє групізм у засадах японського менталітету.
8. Пояснити дуальність корейської культурної моделі.

Рекомендована література:

1. Гриценко В.С. Далекосхідний культурний регіон // Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібн. / Л.Т.Левчук [та ін.]. – К.: Либідь, 2000. – С.42-126.
2. Гриценко В.С. Світова культура: Феномени // В.С.Гриценко. Людина і культура: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2000. – С.313-363.
3. Васильев Л.С. История Востока: В 2 т. Т.1.: Учеб. по спец. «История». – 2-е изд., испр. и доп. - М.: Высш. шк., 2001. – 512 с.
4. Вещь в японской культуре / Сост. Н.Г.Анарина, Е.М.Дьяконова. – М.: Вост. лит., 2003. – 262 с. .
5. Виноградский Б. Путь чая. – М.: Гермитаж-Пресс, 2004. – 112 с.
6. Григорьева Т.П. Дао и логос (встреча культур). – М.: Изд. фирма «Вост. лит-ра», РАН, 1992.- 424 с.
7. Григорьева Т.П. Японская художественная традиция. – М.: Наука, 1979. – 72 с.

8. Проблема человека в традиционных китайских учениях. – М: Главн. ред-ция восточной, лит-ры изд-ва «Наука», 1983. – 260 с.
9. Человек и мир в японской культуре. Сб. ст. – М.:ГРВЛ «Наука», 1985. – 280 с.
10. Конфуцианская система ценностей в современной корейской культуре – <https://oriental.hse.ru/data/2014/05/26>

Самостійна робота

Самостійна робота № 1. Письмова робота.

Тема 1. Анімистична концепція культури Е.Б.Тайлора.

Завдання: підготувати для подальшої презентації коментований конспект фрагментів книги Е.Б.Тайлора «Первісна культура», що розкривають суть його концепції

Література:

- 1.Тайлор Эдуард Бернетт. Первобытная культура / Пер.с англ. Д.А.Коропчевского. – М: Госполитиздат, 1989. – 568 с.
2. [https://studme.org/162804141584/religiovedeie/animisticeskaya kontseptsiya taylor](https://studme.org/162804141584/religiovedeie/animisticeskaya_kontseptsiya_taylor)
3. kulturoznanie.ru/?div=taylor
4. <https://www.rae.ru/forum2011>

Термін виконання: з 13 вересня до 11 жовтня 2017 р.

Обсяг: 3-5 сторінок формату А4.

Максимальна оцінка – 4 бали за завдання.

Критерій оцінювання: цілісність та самостійність роботи, демонстрація критичного осмислення матеріалу.

Самостійна робота № 2. Письмова робота з наступною публічною презентацією.

Тема 1. Концепції культури: ХХ ст.

Завдання: поряд з аудиторним вивченням концепцій культури, створених у ХХ ст., здійснити самостійний аналіз деяких з них (на вибір), використовуючи відповідні першоджерела та культурологічну літературу. Презентувати результати самостійного дослідження на семінарі.

Для розгляду пропонуються наступні концепції:

- циклічних цивілізацій (А.Дж.Тойнбі, О.Шпенглер, П.Сорокін);
- ігрову (Й.Хейзинга).

Література:

1. Культурология. XX век.: Антология.- М., 1995.
2. Культурология XX век. Энциклопедия. – СПб, 1998. – Т.1,2.
3. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество.- М.,1992.
4. Тойнби А.Дж. Постигание истории: Сборник / Пер. с англ.. Е.Д.Жаркова.- М.:Рольф, 2001 – 640 с.
5. Шпенглер О. Закат Европы. Т.1,2 / Пер. с нем.К.Ф.Свасьян.- М.: Мысль, 1993, 1998-672 с.; 607 с.
6. Хейзинга Й. Homo Ludens; Статьи по истории культуры / Пер. с гол. Д.В.Сильвестрова.- М.: Прогресс-Традиция, 1997. – 416 с.
7. www.countries.ru/typology/tmp
8. www.countries.ru/library
9. www.countries.ru/library/toinbit
10. kultyres.ru/stati2/osobennosti_kontseptsii_toinbi.html
11. vikent.ru/enc/814/

12. freckle-filosofia.blogspot.com
13. ifreestore.net...
14. <https://uchebnikionline.com/kulturologia>
15. https://uchebnikionline.com/kultura_gra.htm
16. www.philsci.univ.kiev.ua/FIL_XX/11.htm

Термін виконання: з 18 до 22 листопада 2017 р.

Обсяг: 3-4 сторінки формату А4.

Максимальна оцінка – 5 балів за завдання.

Критерій оцінювання: цілісність та самостійність роботи, демонстрація критичного осмислення розглянутих проблем, вміння аргументовано презентувати підготовлений матеріал, вести фахову дискусію, формувати власну позицію.

Самостійна робота №3. Презентація самостійно опрацьованого матеріалу.

Тема 1. Глобалізація як домінанта сучасних соціокультурних процесів

Завдання: підготувати презентацію, самостійно опрацьовавши наступні питання:

- сутність глобалізації;
- проекти та моделі глобалізації;
- ноосфера і ноосферата (тупикові гілки розвитку);
- проблеми самоідентифікації як ознака сьогодення;
- творчість як «виправдання людини»;
- явище художнього акціонізму.

Література:

1. Бодрийяр Жан. Призрачність зла // Призрак толпы. – М.: Алгоритм, 2007.
2. Ідея культури: виклики сучасної цивілізації – К., 2005.
3. Козловский П. Современность постмодерна // Вопр. филос. – 1993 - № 1.
4. Руднев В.П. Энциклопедический словарь культуры XX века: Ключевые понятия и тексты. – М., 2003.
5. Самохвалова В.И. Культура на рынке. Итоги монетизации норм, ценностей, смыслов // Философия и общество. Вып. 3-4 (77). – 2015. Тейяр де Шарден. Феномен человека. – М., 1997.
6. Тоффлер Э. Третья волна. – М.: 1999.
7. Трубина Е.Г. Посттоталитарная культура: «все дозволено» или «ничего не гарантировано»? // Вопр. филос. - 1993.- № 3.
8. Ортега-и-Гассет Х. Размышления о технике. // Вопросы философии. – 1993. - № 10.
9. Ясперс К. Власть массы / Призрак толпы. — М.: Алгоритм, 2007.

Термін виконання: з 22 листопада до 6 грудня 2017 р.

Презентація самопідготовки на семінарі.

Максимальна оцінка – 5 балів за завдання.

Критерій оцінювання: цілісність та самостійність роботи, демонстрація критичного осмислення опрацьованого матеріалу, вміння аргументовано його презентувати, займати власну, науково коректну позицію у полеміці.

